

Työ- ja elinkeinoministeriö
Lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntönnö 18.9.2026 Dnro **VN/24069/2026**.

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta lausua maakunnalle elinvoiman kehittämisen näkökulmasta tärkeästä sähkömarkkinalain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähkömarkkinalakia. Esityksen tavoitteena on turvata sähköverkon kapasiteetin tarkoituksenmukainen ja tehokas hyödyntäminen kilpailevien tarpeiden kesken tilanteessa, jossa sähköverkon kapasiteetista on niukkuutta. Sähkömarkkinalakiin lisättäisiin säännökset etusijamenettelystä, jota verkonhaltijan olisi sovellettava sähkönkäyttökohteiden ja sähkövarastojen liittymistä koskevien tarjouspyyntöjen käsittelyssä. Tarjouspyynnöt sijoitettaisiin neljään etusijaryhmään liittymän tehon ja käyttötarkoituksen perusteella. Etusijamenettelyä ei sovellettaisi sähkön tuotantoon.

Etusijamenettely kannustaisi suurten sähkönkäyttökohteiden ja sähkövarastojen sijoittamiseen alueelle, jossa sähköverkon kapasiteetista ei ole niukkuutta. Alueilla, joilla kapasiteetista on niukkuutta, suurten sähkönkäyttökohteiden liittymät voisivat parantaa tarjouspyyntönsä asemaa sitoutumalla tarjoamaan sähkömarkkinoille joustavaa sähköntuotantokapasiteettia tai kattamaan osan sähkönkulutuksestaan samalla alueella sijaitsevalla uudella sähköntuotannolla. Tarjouspyyntöjen käsittelyssä otettaisiin huomioon lisäksi sähkönkäyttökohteen tai sähkövaraston kehitysaste. Etusijaryhmä ja etusijajärjestys määrittäisivät sen, missä järjestyksessä verkonhaltija tarjoaa sähköverkon kapasiteettia ja kehittää sähköverkkoaan silloin, kun kapasiteettia ei voida tarjota kaikille liittyjille samanaikaisesti. Ehdotuksella ei rajoitettaisi verkkoon pääsyä. Verkonhaltijoiden liittämisvelvollisuus säilyisi ennallaan, eikä esitys vaikuttaisi siihen, kenellä on oikeus liittyä sähköverkkoon.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto lausuu seuraavaa:

Ehdotetun etusijamenettelyn tavoitteena on ohjata suuria sähkönkäyttäjiä alueille, joilla verkossa on kapasiteettia ja mahdollisuus liittää uutta sähköntuotantoa. Sähkötekniseen näkökulmaan rajautuen on perusteltua sijoittaa sähkön tuotanto ja kulutus mahdollisimman lähelle toisiaan, koska tämä vähentää sähkön siirtotarvetta, siirtoon tarvittavaa infrastruktuuria ja siirtohäviöitä. Samalla pienenee paine kantaverkon pullonkaulojen hallintaan ja verkon laajennusinvestointien toteuttamiseen.

Ehdotettu menettely vaarantaa kuitenkin alueellisen yhdenvertaisuuden Suomessa ja siihen liittyy useita aluekehitys- ja kokonaisturvallisuusriskejä. Nämä eivät välttämättä ole lain tavoiteltuja vaikutuksia, mutta ne ovat välillisiä yhteiskunnallisia ja aluetaloudellisia vaikutuksia, mikäli etusijakriteerit eivät huomioi alueellisia

erityisolosuhteita. Vaikka etusijakriteerit olisivat muodollisesti samat koko maassa, menettely suosii alueita, joilla tuulivoimaa voidaan rakentaa ilman puolustusvoimien aluevalvontajärjestelmistä johtuvia rajoitteita. Vaikka lakiesityksessä ei edellytetä tiettyä tuotantomuotoa, niin käytännössä tuulivoima on ainut tuotantomuoto, jolla voidaan Suomessa tuottaa edullisesti sähköä ja jota voidaan nopeasti skaalata. Etusijamenettelyn käyttöönotto johtaakin tilanteeseen, jossa alueellinen yhdenvertaisuus ei toteudu Suomessa.

Seuraavassa on kuvattu joitakin keskeisiä johtopäätöksiä nykyisen lakiehdotuksen seurauksista ja muutamia parannusehostuksia lakiin alueellisen yhdenvertaisuuden paremmaksi turvaamiseksi.

Alueelliset ja pitkän aikavälin vaikutukset tulee arvioida nykyistä perusteellisemmin.

Esityksessä aluetaloudellisia vaikutuksia on tarkasteltu, mutta arviointi jää pääosin yleiselle tasolle. Etusijamenettelyn vaikutuksia ei tule arvioida ainoastaan nykyisten tai tällä hetkellä suunnitteilla olevien investointien näkökulmasta. Sähköverkon vahvistaminen on pitkäjänteistä infrastruktuurin kehittämistä, ja tämän päivän liittymis- ja investointisignaalit vaikuttavat siihen, millaiset edellytykset suurille sähköä käyttäville investoinneille eri alueilla ovat 2030- ja 2040-luvuilla. Esitysluonnoksessakin todetaan, että alueelliset vaikutukset syntyvät muun muassa sähköverkon kehittämisen kautta.

Pohjois-Karjalassa pitkä aikajänne konkretisoituu Huutokoski–Kontiolahti 400+110 kV -yhteydessä. Hankkeen YVA-menettely on käynnissä vuosina 2026–2027 ja yhteyden tavoitteellinen valmistuminen on vuonna 2033. Yhteys mahdollistaisi sähkön kulutuksen ja tuotannon lisäämisen Joensuun seudulla ja osin muuallakin Pohjois-Karjalassa. Merkittävämmästä kapasiteetista voidaan kuitenkin puhua vasta kun 400 kV verkko saadaan kytkettyä rengasreitein valtakunnan verkkoon (vaaralinja). Tämä osoittaa, että investointien sijoittumisedellytyksiä ja kantaverkon kehittämistä on tarkasteltava vähintään 10–20 vuoden aikajänteellä.

Puhtaan siirtymän investoinnit ovat Pohjois-Karjalalle keskeinen mahdollisuus uudistaa elinkeinorakennetta, turvata vientiteollisuuden toimintaedellytyksiä ja luoda uusia työpaikkoja. Datakeskukset, vedyn ja sähköpolttoaineiden tuotanto, energiavarastot sekä muu sähköintensiivinen teollisuus edellyttävät ennakoitavaa sähkön saatavuutta ja kilpailukykyisiä verkkoliityntöjä. Jos etusijamenettely ohjaa hankkeita muualle, menetetään investointien lisäksi niiden tuomat hyödyt yritysverkostoille, osaamiselle, verotuloille ja kuntien elinvoimalle. Vaikutus on Pohjois-Karjalassa erityisen merkittävä, koska Venäjän hyökkäyssota ja itärajan sulkeutuminen ovat jo heikentäneet alueen taloutta, saavutettavuutta ja investointiympäristöä.

Itä-Suomen erityisolosuhteet tulee ottaa sääntelyssä huomioon.

Esitysluonnoksessa tunnistetaan, että tuulivoiman rakentaminen on osassa Itä-Suomea maanpuolustuksellisista syistä rajoittunutta ja jousto- tai tuotantositoumusten toteuttaminen voi tämän vuoksi perustua muihin tuotantomuotoihin. Luonnoksessa viitataan myös kaasuverkon mahdollisuuksiin.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto näkee, että paikalliseen sähköntuotantoon sidottu etusija voi heikentää itäisen Suomen investointimahdollisuuksia, koska maanpuolustukselliset rajoitteet vaikeuttavat uuden tuulivoiman rakentamista. Valtakunnallisen puolustuksen tarpeista aiheutuva rajoite ei saa muodostua lisäesteeksi alueen teollisille investoinneille.

Pohjois-Karjalassa tuulivoiman tuotannon suunnittelu (kaavoitus) on vasta viime vuosina päässyt etenemään yksittäisillä maakunnan läntisimmillä alueilla, vaikka hankkeita on ollut vireillä useita kymmeniä eri puolilla maakuntaa jo lähes 15 vuoden ajan. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää tärkeänä, että kansallisesti mahdollistetaan teollisen tuulivoimatuotannon sijoittuminen Itä-Suomeen ja edistetään siten puhtaan siirtymän investointeja Itä-Suomessa. Itä-Suomeen tulee määrittää kokeilualueita, joissa mahdollistetaan teollisen kokoluokan tuulivoimarakentaminen ja samalla vahvistetaan alueellisen koskemattomuuden valvonnan suorituskykyä. Rahoitus näihin kokeilualueisiin olisi tultava tuulivoimatoimijoilta, kansallisesti ja EU:lta. Tarvitaan myös toimenpiteitä merituulivoiman kiinteistöverotuottojen osittaiseksi hyödyntämiseksi sellaisilla alueilla, joissa tuulivoimaa ei voida tällä hetkellä rakentaa alueellisen koskemattomuuden turvaamisen vuoksi. Pohjois-Karjala onkin esittänyt puolustusministeriölle tuulivoiman kokeilualueita maakunnan länsiosiin. Sen lisäksi Pohjois-Karjalan maakuntaliitto näkee erittäin kiinnostavana uuden teknologian tuomat mahdollisuudet tutkavalvonnan yhteydessä, mikäli se mahdollistaisi laajemminkin maakunnassa tuulivoiman tuotantoedellytyksiä. Kaasuverkko ei myöskään ulotu koko Itä-Suomeen eikä nykyinen metaanin siirtoverkko Pohjois-Karjalaan. Näin ollen mahdollisuudet täyttää tuotanto- ja joustositoumuksia eivät ole alueellisesti yhtäläiset.

Olisiko tuohon tuulivoima-asiaan otettava mukaan kokeilualueiden lisäksi uuden teknologian tuomat mahdollisuudet tutkavalvonnan yhteydessä.

Kyse on yhdenvertaisuudesta ja investoinneista eli elinvoiman kehittämisestä. Itä-Suomen tuulivoiman mahdollistaminen voi tällä tavoin samanaikaisesti vahvistaa alueellista yhdenvertaisuutta, tasapainottaa investointien sijoittumista, parantaa energiajärjestelmän tasapainoa ja resilienssiä ja vastata Etelä-Suomen sähköntarpeeseen.

Sähkömarkkinalakiin velvoite kantaverkon kehittämisen erityisalueet

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto esittää, että sähkömarkkinalakiin lisätään velvoite huomioida kantaverkon kehittämisessä alueet, joilla maanpuolustukselliset rajoitteet olennaisesti vaikeuttavat tuulivoiman rakentamista. Näiden alueiden investointiedellytyksiä tulee turvata riittävällä sähkönsiirtokapasiteetilla ja ennakoivalla verkon kehittämisellä. Sähkömarkkinalain 19 § 1 momenttiin esitetään lisättäväksi: Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan on verkkoa kehittäessään otettava erityisesti huomioon niiden alueiden sähkönsiirtotarpeet, joilla maanpuolustukselliset rajoitteet olennaisesti rajoittavat tuulivoimatuotannon rakentamista. Kehittämistarpeen arvioinnissa on otettava huomioon riittäviin selvityksiin perustuva ennakoitu sähkönkulutus sekä huoltovarmuuden tarpeet.

Maanpuolustukselliset tuulivoimajaoitteet lisäävät tarvetta tuoda sähköä muualta maasta. Tämän vuoksi niiden vaikutukset tulee huomioida myös kantaverkon kehittämisessä. Muutoksella ehkäistäisiin tilannetta, jossa paikallisen sähköntuotannon vähäisyys ja riittämätön siirtokapasiteetti yhdessä estävät uusien teollisten investointien sijoittumista itäiseen Suomeen.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto tuo tässä yhteydessä esille myös alueellisten verkkoyhtiöiden suuren investointipaineen säävarmaan energiasiirtoon. Kyse on Pohjois-Karjalassakin karkeasti noin 700 miljoonan euron investointitarpeesta. Kokonaisuutena sähkömarkkinalain säävarmuus- ja toimitusvarmuuspykälä ja siirtymäaika pitäisi ehdottomasti edelleen jatkaa ja mahdollistaa sitä kautta alueellisten sähköverkkoyhtiöiden investointeja enemmän puhtaan teollisuuden kehittämiseen.

Lopuksi

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto katsoo, ettei etusijamenettelyä tule ottaa käyttöön sellaisessa muodossa, joka voi vahvistaa alueellista eriytymistä ja ohjata puhtaan siirtymän investointeja pois itäisestä Suomesta alueen omista toimista riippumattomien rajoitteiden vuoksi. Jatkovalmistelussa on turvattava alueiden tosiasiallinen yhdenvertaisuus ja varmistettava, että sähköjärjestelmän kehittäminen tukee koko maan elinvoimaa, huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta. Samalla on pyrittävä ratkaisemaan itäisen Suomen sähköntuotantoon liittyvä kilpailuhaitta (tuulivoima) edellä esitetyillä keinoilla eli tuulivoiman kokeilualueilla.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto esittää, että jatkovalmistelussa huomioidaan seuraavat näkökohdat:

Etusijamenettelyn alueelliset ja aluetaloudelliset vaikutukset on arvioitava ennen sääntelyn käyttöönottoa.

Etusijakriteereissä tai niitä täydentävässä sääntelyssä on huomioitava alueet, joilla uuden sähköntuotannon rakentamista rajoittavat kansalliseen turvallisuuteen perustuvat tekijät.

Menettelyn vaikutuksia investointien alueelliseen sijoittumiseen, verkkoinvestointeihin, työllisyyteen ja kuntatalouteen on seurattava säännöllisesti, ja sääntelyyn on sisällytettävä mahdollisuus korjaaviin toimiin.

Etusijamenettely ei saa syrjäyttää kantaverkon pitkäjänteistä kehittämistä eikä muodostua perusteeksi lykätä verkkoinvestointeja alueilla, joilla kysyntä on vasta kehittymässä.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Leena Leskinen
Vt. maakuntajohtaja

Lisätietoja:
Pasi Pitkänen, suunnittelujohtaja

pasi.pitkanen@pohjois-karjala.fi
puh. 040 083 2572

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.